Språkåret - språk som handling

Vi tenkjer ofte på språk som skriftspråk og på talespråket som ein dårlegare versjon av skriftspråket. Mange språkdebattar handlar om «riktig og gale» og formelle sider ved eit normert skriftspråk, mens funksjonen til språket ofte kan komme i bakgrunnen.

Kva meiner ein så med «funksjonen»? Det er jo ikkje slik at menneska fekk lagt eit språk i fanget, og så måtte ein prøve å finne ut kva ein skulle bruke det til.

Grunnlaget for all kommunikasjon er ulike typar behov ein ønskjer å formidle til andre. Dyra kommuniserer med kvarandre på sin måte, men menneskehjernen utvikla seg på ein slik måte at ein kan tru at det nettopp er språket som er sjølve «essensen» i mennesket, det som definerer oss som art.

Innanfor kommunikasjonsteorien går ein ut frå tre grunnleggjande kommunikasjonsbehov: å gje informasjon, t.d. «Det står ein mammut nede i dalen.»; å be om informasjon, t.d. «Skal vi prøve å fange mammuten?»; å oppmode om å få varer eller tenester: «Ta spyda dokkar og følg meg!» Vi seier då at desse setningane har som funksjon å formidle eit meir eller mindre konkret behov.

Den merksame lesar vil kanskje oppdage at desse tre kommunikative behova gjerne blir uttrykte gjennom spesielle setningskonstruksjonar. Den første setninga er ei såkalla utsegnssetning der ein gjerne formulerer ein type påstand. Den andre setninga er ei spørjesetning, og den tredje setninga er ei såkalla bydesetning. Vi kan altså sjå at den formelle grammatikken har funne former som er tilpassa dei konkrete kommunikative behova. Her treng ein ikkje å lure mykje på høna eller egget.

Men språk er sjølvsagt mykje meir enn eit direkte forhold mellom eit kommunikativt behov, ein språkleg funksjon og eit formelt, grammatisk uttrykk. Noko som mest truleg skil oss menneske frå dyra, er at vi kan kommunisere indirekte. Vi kan skilje mellom ei konkret tyding og ein språkleg funksjon eller ei kontekstuell meining. Setninga «Det står ein mammut nede i dalen» er formelt sett ein påstand eller ein type informasjon. Men den same setninga kan faktisk fungere som eit spørsmål dersom ein endra setningsmelodi (og i skrift set eit spørsmålsteikn bak): «(Er det sant?) Det står ein mammut nede i dalen?». Og setninga kan faktisk også fungere som eit påbod: «Det står ein mammut nede i dalen!» og implisere at alle skal ta våpna og gå på jakt.

Det er altså ikkje nødvendigvis alltid nokon direkte samanheng mellom den formelle grammatiske forma til ei setning og funksjonen setninga kan ha som ei språkhandling i ein konkret samanheng. Det kan vere interessant å sjå på språket ut frå eit handlingsperspektiv og spørje som språkfilosofen J. L. Austin: korleis handlar vi eigentleg gjennom å bruke språk?

Jens Haugan,
Hamar, førsteamanuensis,
Høgskolen i Hedmark

Lesebrett i skole

Det er bra at rådmannen vil tenke nytt i forbindelse med grunnskolen, men Miljøpartiet De Grønne mener at innkjøp av 600 Ipader er feil veg å gå for framtidens skole.

Høye datakunnskaper handler om privat-, bedrifts- og nasjonal sikkerhet, men også noe enda viktigere. Det Lillehammer bør satse på er å lære barna å bli skapende og kreative så de blir framtidens gründere, innovatører og ingeniører.

Uansett hva elevene utdanner seg til vil de høyst sannsynlig måtte bruke datamaskin. Det er viktig å vite hvordan et arbeidsverktøy fungerer om man skal levere.

En iPad er låst til Apple, og kan kun brukes innenfor de rammene Apple har satt. Det vi trenger i skolen og det offentlige er åpne kilder og fri programvare. Apple står for det motsatte. Med en iPad blir elevene passive forbrukere, og kunder.

Kommunen bør heller satse på Linux og å lære elevene å programmere, og gi dem tilnærming til koding. Eksempelvis gjennom det frivillige prosjektet lær kidsa koding. På den måten vil elevene få et fortrinn i morgendagens samfunn.

Derfor mener vi kommunen bør gi elever tilgang på maskiner med åpen kilde og frie programvarer framfor å bruke penger på et lukket system. Det vil bli mer

NEI TIL IPAD: MD
rer åpne kilder og

rettferdig, billiger
det blir en mer en
løsning.

Den flytende sannheten

Det finnes svært få absolutte sannheter i verden.

Det lengste vi kommer er vel å si: Dette er svært sannsynlig. Dette er så langt vi vet i dag. Eller jeg tror, alt peker i den retning, forskning antas å vise at dette er en sannhet. Det vi kjenner som absolutte sannheter ligger gjerne i fortiden, og passer bedre under betegnelsen: fakta.

Vi vet f eks hvor mange innbyggere det var i en norsk by eller kommune på et gitt måletidspunkt, antall solgte biler, fødsler, ulykker, nybygg, inngåtte ekteskap, skilsmisser, skoler, selvmord, offentlig ansatte, Norges milliarder på bok, konkurser osv. Og vi vet med ganske stor sikkerhet at for ca. 10 000 år siden kan vi anslå at det var 4 millioner mennesker på jorda som allerede hadde spredd seg til alle verdenshjørner, begynt å dyrke jord og tatt med seg husdyr.

Vi vet at nå er det i overkant av 7 milliarder, at antall husdyr har økt formidabelt, og at antall rovdyr har blitt langt færre.

Dessuten vet vi at det målt i de seneste år fantes 49.024 flyplasser, som innebar en fl
sitt landområde p
Rendalen kommun
dratkilometer), at d
000 kilometer m
sammen ville nå 17
vår vakre, vesle jo
tørre, men levende

Selv om både
CO_2 og metan ikk
fra levende organis
an å anslå som et
disse over 7 milliar
med alle sine husdy
vesener, naturlig m
anselig mengde m
per ut i snitt ca. 5
dag), og at flyplasse
for en trafikk som s
høytflygende søyle

Så er spørsmålet
vår å svelge i se
økende forurense
dene uten å ta skad

Nå har jorda vår
over millioner av år
ikke vært her så le
vi, siden vi sluttet å
og begynte å rydd
produsere og legge
lige mengder avfal

Så er neste s
lenge tør vi utsette
sippet: dreg du den

Gitt at Regjeringen ikke skal bruke mer oljepenger over tid, betyr utb
en fremtidig rentebelastning for statsbudsjettet. Det vi får i dag, må v
Dette gir ikke mer vei over et gitt tidsrom, heller tvert imot.